

Stanowisko KNF w sprawie polityki dywidendowej instytucji finansowych

Komisja Nadzoru Finansowego (KNF) na posiedzeniu w dniu 10 grudnia 2013 r. jednogłośnie przyjęła stanowisko w sprawie zasad:

- **polityki dywidendowej** banków, zakładów ubezpieczeń i reasekuracji, powszechnych towarzystw emerytalnych, towarzystw funduszy inwestycyjnych i domów maklerskich w 2014 r. za 2013 r.

W wyniku polityki dywidendowej konsekwentnie realizowanej w ostatnich latach zgodnie z zaleceniami KNF baza kapitałowa sektora finansowego w Polsce uległa istotnemu wzmocnieniu. Stan ten pozytywnie wpływa na zewnętrzne oceny krajowego systemu finansowego jako całości, jak i poszczególnych instytucji finansowych. W obecnych warunkach rynkowych jest to ważny aspekt obniżający ryzyko systemowe, utrzymujący zaufanie do sektora finansowego, a w szczególności bankowego i zapewniający bankom dostęp do finansowania z rynku po racjonalnym koszcie, co jest warunkiem ich dalszego rozwoju. Jednak ze względu na utrzymujące się podwyższone ryzyko w otoczeniu zewnętrznym polskiej gospodarki, zaleca się utrzymanie silnej bazy kapitałowej, a w niektórych przypadkach jej dalsze wzmocnienie. W wymagającym otoczeniu gospodarczym bufory kapitałowe są podstawą stabilności i dalszego rozwoju instytucji finansowych.

Każdy z sektorów otrzyma zalecenia w formie pisma Przewodniczącego KNF.

Banki

Zaleca się, aby dywidendę w wysokości do 100% zysku mogły wypłacić banki, które spełniają wszystkie poniższe kryteria:

- bank nie jest objęty programem postępowania naprawczego,
- współczynnik wypłacalności powyżej 12%;
- współczynnik Tier 1 powyżej 9%;
- prognoza współczynnika wypłacalności na koniec 2014 r. w scenariuszu testów warunków skrajnych (referencyjnym) powyżej 12%;
- prognoza współczynnika Tier 1 na koniec 2014 r. w scenariuszu testów warunków skrajnych (referencyjnym) powyżej 9%;
- ocena BION ogólna nie gorsza niż 2,5;
- ocena BION w zakresie poziomu kapitału nie gorsza niż 2,5;.

W porównaniu z kryteriami dotyczącymi podziału zysku za 2012 r. wystąpiły następujące zmiany:

- zniesiono ograniczenia maksymalnego poziomu wypłaty z zysku,
- zrezygnowano z uwzględnienia wyników szokowych testów warunków skrajnych,
- złagodzone kryterium ogólnej oceny BION,
- złagodzone kryterium oceny BION w zakresie poziomu kapitału,
- zrezygnowano z uwzględnienia oceny BION dla adekwatności kapitałowej.

W przypadku banków spółdzielczych, ze względu na odmienną specyfikę ich działalności, strukturę właścicielską, a także wynikającą z art. 484 i 486 CRR konieczność stopniowej amortyzacji funduszu udziałowego, zakłada się uzupełnienie wskazanego powyżej podejścia systemowego o podejście indywidualne.

Zakłady ubezpieczeń i reasekuracji

Zaleca się, aby dywidendę wypłaciły wyłącznie zakłady ubezpieczeń/reasekuracji, które spełniają wszystkie poniższe kryteria:

- I. otrzymały ocenę ryzyka w ramach BION za 2012 r. lepszą niż 2,5;

- II. w 2013 r. nie wykazały niedoboru środków własnych na pokrycie marginesu wypłacalności lub kapitału gwarancyjnego, ani niedoboru aktywów na pokrycie rezerw techniczno-ubezpieczeniowych (w okresach miesięcznych lub kwartalnych);
- III. w 2013 r. nie były objęte planem lub programem naprawczym, o których mowa w art. 187 ust. 1-3 i 8 ustawy o działalności ubezpieczeniowej;
- IV. według stanu na dzień 31 grudnia 2013 r. posiadają wskaźnik pokrycia wymagań kapitałowych (rozumiany jako minimum z wielkości środki własne do marginesu wypłacalności oraz środki własne do kapitału gwarancyjnego) w wysokości co najmniej 160% w przypadku zakładów działu I lub 200% w przypadku zakładów działu II;
- V. w wyniku przeprowadzonych testów stresu na dzień 31 grudnia 2013 r. dla wszystkich badanych rodzajów ryzyka wskaźnik pokrycia wymagań kapitałowych wyniósł co najmniej 110% i wskaźnik pokrycia rezerw techniczno-ubezpieczeniowych odpowiednimi aktywami wyniósł co najmniej 100%.

Zakłady ubezpieczeń/reasekuracji spełniające powyższe kryteria powinny ograniczyć wypłatę dywidendy maksymalnie do 75% wysokości wypracowanego w 2013 roku zysku, przy czym wskaźnik pokrycia wymagań kapitałowych po wypłacie dywidendy powinien utrzymywać się na poziomie co najmniej 110%.

Jednocześnie dopuszcza się wypłatę dywidendy z całego wypracowanego w 2013 roku zysku, o ile pokrycie wymagań kapitałowych po wypłacie dywidendy utrzymywać się będzie na poziomie wyższym niż określony w kryterium IV, a także utrzymane zostanie spełnienie kryterium V z uwzględnieniem stanu na dzień 31 grudnia 2013 r. skorygowanego o wartość dywidendy.

Zakłady ubezpieczeń/reasekuracji spełniające powyższe kryteria powinny przy decyzji dotyczącej wysokości dywidendy uwzględnić dodatkowe potrzeby kapitałowe w perspektywie dwunastu miesięcy od momentu zatwierdzenia sprawozdania finansowego za 2013 rok, wynikające m.in. ze wzrostu kosztów spowodowanych zmianami w otoczeniu

rynkowym i prawnym (np. orzecznictwem sądowym), a także potrzeby kapitałowe wynikające z przygotowywania się do systemu Wyłaczalność II.

Powszechne towarzystwa emerytalne

W związku z pracami nad *projektem ustawy o zmianie niektórych ustaw w związku z określeniem zasad wypłaty emerytur ze środków zgromadzonych w otwartych funduszach emerytalnych*, wskazującymi na zamiar dokonania poważnej ingerencji w sposób funkcjonowania otwartych funduszy emerytalnych i zarządzających nimi powszechnych towarzystw emerytalnych, uzasadnione jest takie sformułowanie stanowiska KNF dotyczącego polityki podziału zysku powszechnych towarzystw emerytalnych w 2014 r., aby w zmieniającym się otoczeniu prawnym zapewniło zachowanie wysokiego poziomu zabezpieczenia kapitałowego dla prowadzonej przez poszczególne towarzystwa działalności i względnej stabilności całego sektora PTE i OFE. Formułując stanowisko należy mieć na względzie konieczność możliwie jasnego wskazania oczekiwań organu nadzoru w zakresie polityki podziału zysku przez powszechne towarzystwa emerytalne w 2014 r., niezależnie od ostatecznego zakresu i poziomu ingerencji ustawodawcy w system emerytalny oraz *vacatio legis* i faktycznych skutków poszczególnych rozwiązań.

Do propozycji zawartych w ww. projekcie ustawy, które istotnie mogą wpłynąć na ryzyko działalności PTE i oczekiwania organu nadzoru dotyczące poziomu zabezpieczenia kapitałowego można zaliczyć:

- przekazanie 51,5% wartości aktywów netto przypadających na członków OFE do ZUS;
- likwidacja mechanizmu minimalnej wymaganej stopy zwrotu i pokrywania niedoboru w OFE przez PTE;
- likwidacja części dodatkowej Funduszu Gwarancyjnego;
- określenie nowego poziomu wpłat do Funduszu Gwarancyjnego w części dotychczas zarządzanej przez KDPW;
- zmiana profilu ryzyka inwestycyjnego portfeli OFE;

- domyślne założenie o przekazywaniu nowych składek do FUS, a nie do OFE;
- możliwość złożenia przez członka OFE deklaracji zmiany funduszu w momencie składania oświadczenia o przekazywaniu nowych składek do OFE w 2014 r., a począwszy od 2016 r. także raz na cztery lata.

Ponadto istotny wpływ na sytuację finansową PTE w 2014 r. i w latach kolejnych mogą mieć decyzje ustawodawcy dotyczące poziomu wymiaru składki kierowanej do OFE oraz maksymalnej wysokości opłaty jaka będzie mogła być naliczana od tej składki. Nie bez znaczenia, zwłaszcza w 2014 r., będzie miała *vacatio legis* poszczególnych rozwiązań prawnych wskazanych w ustawie zmieniającej.

Mając na względzie powyższe oraz bardzo wysoki stopień niepewności dotyczący kształtu otoczenia, w jakim będą funkcjonować PTE w przyszłym roku, organ nadzoru określając stanowisko w sprawie polityki podziału zysku w 2014 r. za 2013 r. powinien zachować daleko idącą ostrożność przejawiającą się przyjęciem konserwatywnego podejścia, wskazując równocześnie na zasadność aktualizacji tego podejścia po zmianie stanu normatywnego oraz po wdrożeniu istotnych elementów projektowanej reformy, w szczególności rozwiązania zakładającego możliwość złożenia przez każdego ubezpieczonego – członka OFE oświadczenia o przekazywaniu składek do dotychczasowego lub nowego OFE.

Wobec powyższego proponuje się nieokreślanie w 2013 r. ostatecznej treści stanowiska organu nadzoru w sprawie polityki podziału zysku powszechnych towarzystw emerytalnych w 2014 r. do czasu zakończenia procesu legislacyjnego i podpisania przez Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej ustawy zmieniającej system emerytalny, przy równoczesnym wskazaniu przez KNF konieczności przesunięcia przez powszechne towarzystwa emerytalne ewentualnej wypłaty dywidendy akcjonariuszom na drugą połowę 2014 r., po zamknięciu okresu przewidzianego na składanie przez ubezpieczonych oświadczeń o przekazywaniu składki do OFE oraz po określeniu przez KNF docelowej treści rekomendacji dotyczącej podziału zysku i uwzględniającej nowe uwarunkowania prawne i faktyczne.

Towarzystwa funduszy inwestycyjnych

Przy określaniu polityki dywidendowej TFI za 2013 r. należy kierować się następującymi kryteriami:

- I. w 2013 r. oraz w okresie od początku 2014 r. do dnia podjęcia uchwały o wypłacie dywidendy nie zaistniała sytuacja, w której doszłoby do niespełniania ustawowych wymogów kapitałowych;
- II. przy podejmowaniu decyzji dotyczącej wysokości dywidendy, towarzystwo powinno uwzględnić dodatkowe potrzeby kapitałowe w perspektywie dwunastu miesięcy od momentu zatwierdzenia sprawozdania finansowego za 2013 r. tak, aby wypłata dywidendy nie miała wpływu na możliwość spełniania wymogów kapitałowych w kolejnych miesiącach;
- III. podjęcie decyzji o wypłacie i wysokości dywidendy powinno uwzględniać, czy w ciągu 6 miesięcy przed podjęciem uchwały o wypłacie dywidendy nie zostały zgłoszone roszczenia uczestników funduszy inwestycyjnych wobec towarzystwa w związku z nienależytym zarządzaniem funduszami inwestycyjnymi;
- IV. towarzystwa funduszy inwestycyjnych, spełniające warunki, o których mowa w pkt I – III oraz, które zarazem w toku ostatniego procesu Badania i Oceny Nadzorczej towarzystw funduszy inwestycyjnych otrzymały ocenę z przedziału <1,0-2,5> mogą wypłacić dywidendy:
 1. w wysokości maksymalnie 75% zysku wypracowanego w 2013 r. o ile wypłata dywidendy nie będzie skutkowałą spadkiem wskaźnika pokrycia wymogu kapitałowego poniżej poziomu 1,5;
 2. w wysokości wyższej niż 75%, ale nie wyższej niż 100% zysku wypracowanego w 2013 r. o ile wypłata dywidendy nie będzie skutkowałą spadkiem wskaźnika pokrycia wymogu kapitałowego poniżej poziomu 2;- przy czym wskaźnik pokrycia wymogu kapitałowego liczony jest jako iloraz wartości kapitału własnego towarzystwa i obowiązującego poziomu wymogu kapitałowego.

Domy maklerskie

Zaleca się, aby dywidendę za rok 2013 w roku 2014 mogły wypłacić wyłącznie domy maklerskie, które spełniają wszystkie poniższe kryteria:

- I. w 2013 r. dom maklerski nie naruszył norm adekwatności kapitałowej;
- II. wskaźnik pokrycia całkowitego wymogu kapitałowego kapitałami nadzorowanymi oraz wskaźnik pokrycia kapitału wewnętrznego przez kapitały nadzorowane według stanu na 31 grudnia 2013 r. wyniósł co najmniej 200% (dla domów maklerskich podlegających wymogom kapitałowym);
- III. wskaźnik będący udziałem kwoty kapitałów własnych w sumie aktywów ogółem według stanu na 31 grudnia 2013 r. (na podstawie danych zawartych w zbadanym sprawozdaniu finansowym za rok 2013) wynosi co najmniej 50% (dla domów maklerskich nie podlegających wymogom kapitałowym);
- IV. środek przedziału oceny BION aktualnej na 31 grudnia 2013 r. to 2,8 lub mniej;
- V. dodatkowo, domy maklerskie powinny przy decyzji dotyczącej wysokości dywidendy uwzględnić dodatkowe potrzeby kapitałowe w perspektywie dwunastu miesięcy od momentu zatwierdzenia sprawozdania finansowego za 2013 r., w szczególności potrzeby wynikające z implementacji regulacji tzw. pakietu CRD IV.

Przy podejmowaniu decyzji o wypłacie dywidendy dom maklerski powinien brać pod uwagę poziomy wskaźników określonych w pkt II lub III wyliczone na podstawie zbadanego sprawozdania finansowego za rok 2013.